

PRAKTIJKVERHAAL GPI - GENERIEKE POORTINSTRUCTIE

'Verandering krijg je vooral door de kracht van herhaling'

Jelmer Bruggeman (29) werkt als veiligheidsadviseur bij Rijkswaterstaat en heeft in de afgelopen vier jaar bijgedragen aan een bijzondere omwenteling binnen de organisatie. Meer dan ooit ligt de focus bij projecten op veiligheid. Het volledig afsluiten van een snelweg bij werkzaamheden is een voorbeeld daarvan. Dat was vijf jaar geleden ondenkbaar geweest. Maar ook de verbeteringen aan de Generieke Poortinstructie ziet hij als een flinke stap voorwaarts voor alle bouwplaatsen van Rijkswaterstaat.

Jelmer heeft de opleiding Integrale Veiligheid gedaan in Breda. In tegenstelling tot veel medestudenten koos hij niet voor een job bij de politie of andere opsporingsdiensten, maar ging hij het pad op van arbeidsveiligheid. 'Ik rondde mijn studie af bij Rijkswaterstaat, waar ik vervolgens kon blijven. De bouw is de gevaarlijkste sector in Nederland; helaas zijn daar nog veel dodelijke ongelukken. Ik vind het belangrijk om vanuit Rijkswaterstaat – dus aan de kant van de opdrachtgever – mee te denken over oplossingen. De invloed is enorm omdat je de randvoorwaarden stelt waarbinnen een opdrachtnemer zijn werk uitvoert.'

Een paar jaar geleden is Rijkswaterstaat op de vingers getikt omdat niet werd voldaan aan de wettelijke verplichtingen. Dat heeft voor een omslag gezorgd, vertelt Jelmer. Inmiddels werken er 35 veiligheidsadviseurs in zijn team. Zij helpen projectteams van Rijkswaterstaat om hun rol als opdrachtgever kritischer te bekijken. 'Keuzes die wij aan de voorkant maken, kunnen een enorme impact hebben op veiligheid. Bijvoorbeeld: in contracten met aannemers stelden wij deadlines voor wanneer de weg weer open moest. Daar hoorde een boetesysteem bij, waardoor aannemers zich soms haastten en ongelukken ontstonden. Dat moet je niet willen.'

Documentaire

Vorig jaar sloot Rijkswaterstaat de A12 voor een paar dagen volledig af. Ondanks de economische nadelen is de veiligheid voor wegwerkers hierdoor verbeterd. 'Uiteraard willen we zo min mogelijk hinder voor de weggebruiker, maar alleen als het werk veilig kan worden uitgevoerd.' In overleg is er tegenwoordig veel meer mogelijk bij Rijkswaterstaat, aldus Jelmer. Het lukt echter niet altijd om de weg helemaal af te sluiten. 'Soms brengt dit extra risico's met zich mee, waardoor er nog steeds aanrijdingen door weggebruikers kunnen plaatsvinden.'

Iedereen is gehouden aan de GPI

Rijkswaterstaat realiseert ook nieuwe kunstwerken zoals bruggen en viaducten. Dat zijn bouwplaatsen waar vaak een hek omheen staat en waar ook de Generieke Poortinstructie ten volle kan worden gecontroleerd. Bij onderhoudswerkzaamheden gaat dit vaak wat lastiger, zegt Jelmer. 'De GPI wordt bij ons standaard meegenomen in contractafspraken met aannemers. Iedereen die voor ons werkt, is daaraan gehouden.' En dat is niet voor niets: 'Helaas hebben we regelmatig te maken met incidenten zoals valpartijen, aanrijdingen en gekantelde voertuigen en machines.'

In contracten van Rijkswaterstaat staan altijd heldere afspraken over de veiligheidsvoorschriften, weet Jelmer. Maar of die consequent worden nageleefd, kan hij niet zeggen. 'We hebben een systeemgerichte controle en aannemers die bij herhaling in de fout gaan, kunnen zelfs hun contract kwijtraken. Die controle ligt deels bij henzelf. We zien gelukkig wel dat veilig werken voor veel opdrachtnemers steeds meer prioriteit krijgt.'

GPI belangrijk opleidingsmiddel

Een veiligheidsadviseur maakt zichzelf het liefst overbodig, zegt Jelmer. 'Maar in de bouw komen heel veel onderdelen bij elkaar; je bent bijzonder kwetsbaar. Dus we zullen bij werkzaamheden altijd aandacht moeten vragen voor risico's en voorschriften. Naast onze eigen veiligheidscampagnes – we hebben bijvoorbeeld een app die twee keer per week een veiligheidstip afgeeft – is de GPI een belangrijk hulpmiddel.'

Binnen Rijkswaterstaat zijn er twee uitvoeringsorganisaties; Grote Projecten en Onderhoud (GPO) en Programma's Projecten en Onderhoud (PPO). Voor de collega's bij die twee onderdelen is het verplicht om jaarlijks de GPI te doen, vertelt Jelmer. Hij is verantwoordelijk voor de veiligheidsopleidingen en heeft als taak om bewustwording te vergroten rondom veiligheid. Jelmer geeft trainingen aan collega's en maakt daarbij ook gebruik van Virtual Reality. 'Zo krijgen ook de collega's op kantoor veel beter mee hoe het voelt om bijvoorbeeld langs een weg te werken waar verkeer met 130 kilometer per uur voorbijraast.'

Wrang

Toch merkt Jelmer hoe lastig het is om focus op veiligheid vast te houden.

'Ik bespreek ernstige casussen en laat dan zien hoe groot de schade kan zijn, maar verandering krijg je vooral door de kracht van herhaling. En hoe wrang ook; de boodschap komt pas écht binnen als mensen zelf mee-maken hoe verkeerd iets kan aflopen.'

Om de bewustwording binnen Rijkswaterstaat te vergroten is een documentaire gemaakt over de gevolgen voor alle betrokkenen bij een ongeval op de werkplek. 'Die raken vaak blijvend beschadigd, zowel fysiek als mentaal. Dat wil je uiteraard voorkomen.'

Vanuit de waarborgcommissie GPI denkt Jelmer ook mee over inhoud van de GPI. Hij hoopt dat uiteindelijk een combinatie ontstaat tussen het VCA-diploma en de GPI. Daar zit namelijk steeds meer overlap. 'Je zou kunnen afspreken dat iemand het VCA-examen na tien jaar niet hoeft te herhalen als hij jaarlijks de GPI heeft afgerond. Dan beloon je goed gedrag.'